Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС.: HEnderson 5-8740

РІК LXII. Ч. 20. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 1-го ЛЮТОГО 1955. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ—FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, FEBRUARY 1, 1955. No. 20. VOL. LXII.

КОНҐРЕС ПРОТИ ПЛЯНУ ЗМЕНШЕННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ ЗДА

Вашинґтон. — Плян президента Айзенгавера поважно зменшити збройні сили ЗДА в найближчому році натрапляє в Палаті Репрезентантів на поважний спротив внаслідок тієї ситуації, яка тепер заіснувала на Далекому Сході в зв'язку з обороною Формози. Проти цього пляну виступає шеф штабу армії, генерал Метью Ріджвей, і це ще скріплює опозицію тих сенаторів і конґресменів, які не погоджуються з тим, щоб зменшувати наземні війська ЗДА в тому часі, коли світова ситуація дуже напружена. Демократичний провідник більшости в Палаті Репрезентантів конґресмен Джан Мек Кормек заявив, що він турбується урядовим пляном зменшити збройні сили ЗДА до 1956 року на 316,000 вояків так що вони виносили б в червні 1956 року 1,027,000 вояків. Фльота в тому самому часі мала б бути зредукована до 62,000 моряків, а морська піхота на 31,000 вояків. Фльоту мали б, згідно з урядовим пляном, зменшити на 100 кораблів. Натомість мали б збільшити повітряні сили ЗДА. Конґресмен МекКормек заявив, що президент повинен передумати свій плян зменшення збройних сил, бо ЗДА повинні змагати до миру при допомозі своєї сили, а не слабости. Також і деякі сенатори виступають проти урядового пляну зменшення оборонних сил ЗДА. Демократичний сенатор Гюберт Г. Гомфрі заявив, що „тепер не час на зменшування оборонної сили ЗДА". Також і демократичний сенатор Пол Г. Даґлес заявив, що він „не бачить жадної причини зменшувати оборонні сили ЗДА в тому часі, коли така небезпечна тепер ситуація в світі". Президент в цьому тижні має внести свій плян про опіку над здоров'ям. Це має бути повторення того пляну, який відкинув був минулорічний Конґрес, і який пропонував федеральну реасекурацію тих забезпеченевих аґенцій, які дбають про лікування широких верств населення.

Сенат прийняв Айзенгаверів плян оборони Формози

Вашинґтон. — Сенат більшістю 83 до 3-ох голосів прийняв президентів плян оборони Формози. Цей плян уповажнює президента зарядити таку військову акцію, яка буде потрібна для оборони Формози і Пескадорських островів, та ще інших островів, які президент вважатиме за конечне обороняти. Проти цього пляну голосували: демократ Герберт Г. Лімен, республіканець Вільям Ланґер і незалежний сенатор Вейн Морс. За пляном голосували 43 демократи і 42 республіканці. Сенат відкинув три внески, які змагали до того, щоб обмежити повновласті президента. Цей самий закон прийняла Палата Репрезентантів більшістю 409 до 3-ох голосів. Президент підписав цей закон в суботу, і після того виїхав на відпочинок до Оґести в Джорджії, де мав грати в ґольфа. В неділю ввечері президент повернувся до Вашинґтону.

ЗДА продукують наднадпотужну водневу бомбу

Вашинґтон. — Комісія Атомової Енерґії повідомляє, що їй вдалося винайти „суперсуперводневу" бомбу, яка є на три рази сильніша від тієї бомби, яку випробовувано минулого року на Тихому океані. Про це говорить Комісія Атомової Енерґії в своєму піврічному звіті до Конґресу. — Сама комісія не подає, як сильною ця нова надпотужна бомба має бути, але адміністратор Цивільної Оборони Вол Пітерсон повідомляє, що найбільша бомба, яка вибухла на Пацифіку на весні минулого року, мала силу 20 мільйонів тон вибухового матеріялу TNT, і вона могла б знищити все населення великого міста. Пітерсон сказав, що в найближчому часі вдасться ЗДА випродукувати водневу бомбу, яка матиме силу 60 мільйонів TNT. Комісія Атомової Енерґії у своєму звіті повідомляє, що продукція сирівців до водневих бомб і продукція бомб дійшла до найвищого рівня. Уранову руду продукується в швидшому темпі, ніж можна з неї продукувати атомові бомби. Комісія підкреслює, що атомову енерґію використовується не тільки для оборонних цілей цієї країни, але і для мирного вжитку, і в лютому в Неваді відбудуться дальші проби в цьому напрямку. В Неваді мають випробовувати атомові керовані стрільна, які мають обороняти цю країну перед повітряним налетом ворожих літаків із водневими бомбами. Поліпшено контрольні засоби, щоб атомові експльозії і радіоативність не шкодили цивільному населенню, яке живе в сусідніх районах коло досвідних піль в Неваді.

В АМЕРИЦІ

● **Генерал армії** Даґлес Мек Артур прилетів на 20 хвилин скоріше до Ню Йорку з Каліфорнії, ніж передбачено в розкладі їзди, бо сильний західній вітер приспішив лет літака. МекАртур відмовився скласти заяву про події на Далекому Сході і від'їхав до свого апартаменту в готелі „Валдорф-Асторія".

● **На зборах** Американського Фізичного Товариства в Ню Йорку повідомлено про побудову атомового „космічного мікроскопа", що матиме силу від 25 до 30 більйонів електронових вольтів. Цей мікроскоп буде в тисячі разів сильніший від знаних тепер мікроскопів і при його допомозі можна буде розкривати тайни всесвіту.

● **Два питсбурзькі 22-річні** близнюки служать тепер при американському війську в Німеччині. Юджен Феррі служить в Ляндштуті, а його брат Джозеф — у Берліні. Обидва вони того самого дня і в тому самому часі дістали сверблячку і їх треба було відставити до шпиталю. Лікарі не можуть вияснити цього дивного явища.

● **Секретар праці** Джеймс П. Мічелл, промовляючи на зборах Крайової Конференції Промислових Відносин в Дейтоні, Огайо, заявив, що „висока продуктивність залежить не тільки від модерних машин і інтенсивної праці, але в більшій мірі від гармонійної співпраці між робітниками і працедавцями".

● **До ЗДА** прибув новий французький амбасадор Моріс Кув деМюрвіль, який має зайняти становище бувшого амбасадора Анрі Бонне. Журналістам він заявив, про конечність „повної солідарности між ЗДА і Францією", бо цього вимагає напруження світової ситуації. В Ню Йорку вітав його посадник Ваґнер та французькі дипломати.

● **З Коста Ріки** відлетіла до Вашинґтону Контрольна Комісія Організації Американських Держав, бо загально вважають, що конфлікт між Коста Рікою і Нікараґвою закінчився. Але після того трапився збройний випадок на кордоні Нікараґви, і президент Коста Ріки зарядив знову мобілізацію крайової ґвардії.

● **Республіканський** конґресмен Кеннет Б. Кітінґ, промовляючи на зборах Федерації Республіканських Жіночих Клюбів у Ню Йорку, закликав республіканців до наполегливої праці, щоб втримати той добробут, який тепер існує. Демократичний губернатор Ню Йорку Гарріман, казав конґресмен, повинен більше цікавитися справами свого стейту, а не очорнювати президента Айзенгавера.

ПРОФ. РОМАН СМАЛЬ-СТОЦЬКИЙ ПЕРЕВИБРАНИЙ НА ГОЛОВУ НТШ В НЮ ЙОРКУ

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ВИЯВИЛИ ПОВАЖНИЙ РІСТ ТА РОЗГОРНЕННЯ АКТИВНОСТИ Т-ВА

Ню Йорк. — Минулої суботи, 29-го січня, тут відбулися другі з черги Звичайні Загальні Збори Наукового Товариства ім. Шевченка в ЗДА, які перевибрали на голову цієї наукової інституції професора Університету та відомого науковця і діяча, д-ра Романа Смаль-Стоцького. — Зборами, які відкрив проф. Смаль-Стоцький, проводила Президія, з п. Василем Мудрим, як головою, д-ром Вол. Калиною, як містоголовою, та д-ром В. Шандором і д-ром Ваціком, як секретарами. Із звітів дотеперішніх членів Управи, які охоплювали період праці від жовтня 1952 до кінця 1954 рр., виходить, що Наукове Товариство ім. Шевченка в Ню Йорку має тепер 67 дійсних, 95 звичайних членів і 38 членів прихильників. Уступаючий Виділ мав наладнати наукову працю в Секціях і Комісіях, пожвавити видавничу діяльність, відремонтувати до вжитку Дім Культури та відсвяткувати 80-річчя НТШ. Науково-дослідна праця відбувалася в Секціях, Комісіях і Підкомісіях. Секції влаштовували окремі конференції та наукові доповіді, на яких члени реферували свої праці. 80-річчя НТШ та 35-ліття ВУАН відсвятковано разом із Вільною Українською Академією Наук — Науковим З'їздом, який відбувся при кінці 1953 року в приміщеннях Колумбійського Університету в Нюйорку. В звітовому часі вийшли два томи „Просідінґсів" та „Записок НТШ, і приготовляються дальші томи, а також велику біографію Т. Шевченка, яку написав П. Зайцев. Крім цього при НТШ діє Видавництво Української Книжки, фінансову базу якого створив Східньо-Европейський Фонд. Організацією цього Видавництва зайнялися НТШ і ВУАН, які мають видати по 6 книжок. НТШ вже видало роман Ю. Яновського „Майстер Корабля", а дальші книжки підготовлені до друку. Впродовж звітових років викінчено перебудову дому, закупленого ще попередньою Управою. Численні жертводавці причиняються до того, що довги, затягнені на перебудову дому, маліють. При НТШ в 1954 році відкрито Університет Українознавства, подуманий як доповнюючі студії з обсягу українознавства для студентів американських високих шкіл. Дир. Володимир Дорошенко здав звіт із Бібліотеки НТШ, яка за звітовий час зросла на 3,714 чисел. Товариство має ще поважні довги в зв'язку з купном і перебудовою дому. Над звітами відбулася речева дискусія, після якої на внесок голови Контрольної Комісії, Загальні Збори однодушно уділили абсолюторію уступаючому Виділові. Мандатна Комісія ствердила, що на залі була 41 особа, яка мала право голосувати. Крім того надіслано 52 повновласті, так що всіх голосів було 93. До нового Виділу вибрано таких осіб: Роман Смаль-Стоцький — голова, Кость Кисілевський — заст. голови, Матвій Стахів — другий заступник голови, Юрій Фединський — секретар, Володимир Калина — скарбник; члени Виділу: Осип Андрушків, Микола Зайцев, Василь Лев, Роман Осінчук, Ярослав Падох, Михайло Бажанський і Володимир Січинський, На бібліотекаря перевибрано Володимира Дорошенка. До Контрольної Комісії вибрані. М. Охримович О. Гладишовський, П. Ковалів, Гр. Лужницький і К. Паньківський. Делеґати до Гол. Наукової Ради: І. Витанович і Василь Мудрий.

Після виборів затверджено прелімінар бюджету на 1955 рік, який у прибутках і видатках виносить 21,325 долярів. Окремо представлено прелімінар бюджету на 1955 рік Видавництва Українських Книжок, який виносить у прибутках і видатках 28,091,07 доляра. Д-р Ярослав Падох передав привіт Загальним Зборам НТШ від д-ра Луки Мишуги, який, хоч важко хворий, турбувався тим, щоб ці збори вийшли на добро Товариству. Д-р Падох передав від д-ра Мишуги 100-доляровий ювілейний дар на НТШ та переслав 10 долярів на членську вкладку. Збори оплесками прийняли це до відома, і уповажнили президію Зборів вислати д-рові Л. Мишузі подяку та побажання видужання. На внесок голови д-ра Смаль-Стоцького Збори висловили подяку Українському Конґресовому Комітетові, Східньо-Европейському Фондові та всім жертводавцям-меценатам, які своїми пожертвами допомогли Товариству відбудувати його дім та вможливили вести видавничу працю. Окремо подякували Загальні Збари Українському Народному Союзові та „Провидінню" за уділення поважних позичок на відбудову дому. Збори привітали члена НТШ — проф. Оглоблина з його ювілеєм 35-річчя наукової праці та 60-річчям з дня народження.

Палата прийняла законопроєкт про студії для ветеранів

Вашинґтон. — Палата Репрезентантів однодушно (366 до 0) прийняла законопроєкт про право ветеранів на студії державним коштом. Цей законопроєкт уповноважує всіх вояків, які перебуватимуть у військовій службі в дні 31 січня ц. р., студіювати державним коштом впродовж 36 місяців (півтора дня за кожний день військової служби). Президент Айзенгавер обмежив був цей привілей тільки до тих днів військової служби, які вояк відслужить до 31 січня 1955 року. Тепер повідомляють, що в урядових колах немає опозиції до цього законопроєкту, який незабаром має ухвалити і Сенат. Згідно з цим законопроєктом кожний ветеран, який відслужив повні два роки при війську, матиме право на 5,000 долярів із державної скарбниці, щоб покрити видатки на студії. Досі на цю ціль видано понад 500,000,000 долярів.

Новий плян продавати надвишку американського масла на Схід

Вашинґтон. — З урядових кіл повідомляють, що знайдено розв'язку, як позбутися надвишки того масла, яке лежить в урядових складах внаслідок підтримки цін на фармерські продукти. Одночасно представники закордонної торгівлі і департаменту рільництва заявляють, що як вдадуться проби з цим пляном, то на майбутнє буде постійний ринок збуту на кожнорічну надвишку американського масла, яка становить 26 мільйонів фунтів. Населення Індії, Пакістану, Бурми і ген аж до Єгипту любить пити напій, який роблять з розтопленого масла, т. зв. "ghee". Досі завжди був брак того напою в тих країнах, а тепер ЗДА і ті країни, які продукують масло (Данія, Голляндія, Австралія і Канада), мають виготовити плян, як продукувати той напій і як його продавати тим азійським і африканським державам, яких населення любить пити "ghee". (Для европейців цей напій має неприємний стухлий запах). Ціни за цей напій мусять бути достосовані до купівної спроможности населення тих країн.

ПОМЕР ІНЖ. ОЛЕКСА ЛИТВИНЕНКО

Ню Йорк. Минулої неділі, 30-го січня, в місцевому шпиталі Белвю помер, після довгої і важкої недуги, відомий діяч і громадянин, організатор Українського Народного Союзу, сл. п. інж. Олекса Литвиненко, проживши 57 років. Тіло Покійного лежить в каплиці похоронного заведення Петра Яреми, де й відбудуться Панахиди в понеділок, 31-го січня, та у вівторок, 1-го лютого, о год. 8-ій ввечері. В середу, 2-го лютого, о год. 9:30 рано там відбудуться похоронні відправи, після яких тіло Покійного буде перевезене до Православної Церкви св. Володимира при 14-ій вулиці, з якої, після Служби Божої, відбудеться вивіз тіла та похорон на одному з місцевих цвинтарів. Зі смертю Покійного українське громадянство взагалі, а Український Народний Союз зокрема, віднесли велику і невіджалувану втрату.

Чіянґ Кай-шек хоче ґарантій від ЗДА щодо оборони прибережних островів

Тайпеґ. — Уряд національного Китаю отягається з виданням приказу про евакуацію Тачену, хотячи раніше дістати приречення від З'єдинених Держав, що вони боронимуть островів Матсу і Квімой, — пише американська преса. Чіянґ Кай-шек боїться, щоб за Таченом не пішли в руки комуністів й інші прибережні острови і щоб таким чином комуністи мирно не прийшли в посідання всіх випадних баз проти самої Формози. Крім того, острови Матсу і Квімой є в очах національних китайців наче символом національних претенсій до всього Китаю і надій на переведення висаду на китайському суходолі та зліквідування тамошнього комуністичного режиму. Американці буцім то запевнили Чіянґ Кай-шека, що Квімой і Матсу будуть боронені, але Чіянґ Кай-шек хоче мати таку ґарантію „чорною по білому", в чому він наслідує південно-корейського президента Рі, коли той торгувався з З'єдиненими Державами, боронючи становища корейських самостійників. Відповідна заява президента Айзенгавера буцім то має появитись в найближчих днях. З другого боку часописні вістки впевняють, наче б то Чіянґ Кай-шек помирився з думкою, що він вже ніколи не вернеться на китайський суходіл і хоче тільки виторгувати якнайбільше для збереження під національ-китайським режимом. На думку Чіянґ Кай-шека американська політика неясности, щоб ніби комуністи не знали, як будуть поводитись ЗДА на випадок комуністичної агресії, збанкротувала, що комуністи доказали своєю атакою на Ікіянґ і приготуваннями до аґресії проти Тачену. Тільки ясна і недвозначна загроза, що ЗДА боронитимуть прибережних островів Матсу і Квімой може зупинити комуністів від дальшої зачіпно-воєнної акції — кажуть національні китайці.

Адмірал Стамп прибув на Формозу

Тайпеґ. — Головнокомандуючий американськими морськими силами на Тихому океані, адмірал Фелікс Б. Стамп, прибув із своїм штабом на Формозу і під час свого тамошнього 24-годинного 24-годинного перебування відбув військові наради з національ-китайськими і американськими високими військовиками та обідав з Чіянґ Кай-шеком і його дружиною. Адмірал Стамп заявив, що всі приготування до евакуації острова Тачену є закінчені і евакуація може в кожній хвилині розпочатись, як тільки прийде формальний приказ. У пресовому інтерв'ю він признав, що національ-китайська залога на Тачені могла б успішно боронитись проти інвазії червоних, але, мовляв, Тачен не є необхідний для оборони Формози. З Формози Стамп поїхав до Токіо, де відбув нараду з головнокомандуючим збройними силами ЗДА на Далекому Сході, генералом Голлом, а відтіль вернувся до своєї головної кватири в Перль Гарбурі.

Ген. Коллінс звітує про ситуацію у В'єтнамі

Вашинґтон. — Колишній шеф штабу суходільних військ ЗДА, генерал Дж. Л. Коллінс, що його вислав був до Південного В'єтнаму президент Айзенгавер із спеціяльною місією, прибув до Вашинґтону для звітування про тамошню ситуацію. Генерал Коллінс дивиться оптимістично на долю південної половини В'єтнаму, при чому базує свій оптимізм головно на тому, що прем'єр Нґо Дінґ Дієм виявляє прикмети дійсного державного мужа та національного провідника і користується великою популярністю в народі. Він виграв у боротьбі з амбітним генералом Нґусном Ван Гінґ-ом, недавнім шефом штабу армії, і змусив його виїхати з краю. Від того часу його авторитет надзвичайно зріс. Південно-в'єтнамський уряд зайнятий тепер земельною реформою. Великі земельні власники мають передати під державну контролю землі, призначені для розподілу між безземельними, а якщо впродовж місяця не зроблять цього, то держава перебере їх силою. Передбачається для розподілу між 500,000 утікачів з Північного В'єтнаму до 900,000 акрів землі.

Хор „Кобзар" дав інавґураційний концерт у Филаделфії

Филаделфія. — Мішаний „Кобзар", який від півтори року приготовлявся до свого першого концерту під проводом свого нового диригента, д-ра Антона Рудницького, виступив з отим концертом в суботу 29-го січня ц. р. в залі Клюбу Горожан при вулиці Френкліна і здобув великий успіх. Більшість програми відбулася у супроводі симфонічної оркестри. На програму склались: М. Лисенка „Прославний хор" з опери „Тарас Бульба", 5 народних і обрядових пісень (Ступницького, Людкевича, Лятошинського, Колесси і Барвінського), „Веснянки" М. Лисенка в інструментації А. Рудницького, та симфонічна поема для хору, сольо й орхестри „На світаку" А. Рудницького. У другій частині програми 13-літній Роман Рудницький відограв Концерт д-моль для фортепіяну в супроводі струнної оркестри, а потім мішаний хор у супроводі повної оркестри відпівав: Ваґнера Марш з опери „Тангайзер", Мендельсона „Цей, що з небес" з ораторії „Ілія" і „Вальс" з опери „Фавст" Ґуно. Солістами виступали: Вероніка Цегельська С. Бенко, М. Капій, А. Матковська, О. Татунчак і І Гаврилів. Деякі точки програми були, на домагання публіки, повторювані двічі. Хор „Кобзар" нараховує 54 співаків, орхестра коло 30 членів, з того понад 20 українців. — Після концерту відбулось для членів Хору й оркестри та запрошених гостей прийняття, під час якого д-р В. Галан вітав „Кобзаря" з його успіхом та бажав йому якнайчастіших виступів на американському ґрунті. Вже в цьому місяці „Кобзар" виступить на терені обох університетів у Филаделфії. У другій половині березня він виступить у Ню Йорку.

МОСКВА ХОЧЕ МИРУ, АЛЕ НА КОМУНІСТИЧНИЙ ЛАД

Об'єднані Нації. — Хоч уже в минулому тижні урядуючий тоді голова Ради Безпеки Об'єднаних Націй, представник Нової Зеляндії Леслі Нокс Мунро, скликав був на понеділок 31-го січня засідання у справі замирення в протоці Формози, А. Соболєв, як урядуючий заступник постійного репрезентанта СССР в ОН, звернувся до Леслі Мунро з домаганням скликати Раду Безпеки й одночасно залучив готову резолюцію, яку зажадав поставити на денний порядок. У тій совєтській резолюції повторюється давні пропаґандивні обвинувачення під адресою „аґресії" З'єдинених Держав у відношенні до комуністичного Китаю. Такі закиди совєтський представник зголосив у Раді Безпеки ще в листопаді 1950 року і тоді та резолюція перепала була 9 голосами проти 1, при чому Індія здержалась була від голосування. Теперішня совєтська резолюція повторює домагання, щоб американські збройні сили відійшли геть з усього обширу, що правно належить Китаєві, — отже, за інтерпретацією преси, також з Формози, — а лише в останньому уступі зазначує, що Рада Безпеки поручає, щоб усі сторони стримались від усяких воєнних дій в протоці Формози і щоб таким чином облегшити евакуацію островів, які тепер не підлягають контролі комуністичного Китаю. Тим часом в офіційному часописі комуністичного Китаю знову сказано, що „абсолютно не можна погодитись" на пропозицію перемир'я в протоці Формози, яку зголошує Нова Зеляндія і Англія. Однак назагал існує переконання, що комуністичний Китай таки вишле свого представника на засідання Ради Безпеки, де — за існуючим правильником — мають право участвувати також не члени ОН в нарадах над конфліктами, в яких вони, ті не члени є заінтересовані. Керівник далекосхідного відділу в державному департаменті, державний підсекретар Волтер Робертсон гостро осудив совєтську резолюцію, як „типову для комуністичного думання", заявляючи, що комуністи хотіли б „мира", але тільки по комуністичному зразку.

Англія просить Москву „посередничити" в замиренні у справі Формози

Лондон. — Англійський міністер закордонних справ Антоні Іден у промові в місті Варвік з'ясував становище англійського уряду в справі Формози. Англія змагає до проголошення перемир'я в протоці Формози, на яке погодились би всі заінтересовані сторони, а саме комуністичний і національний китайські уряди та З'єдинені Держави. Цю акцію „замирення" мали б перевести Об'єднані Нації. Англійський амбасадор в Москві звернувся до Молотова з формальною пропозицією, щоб Москва „вплинула" на пейпінґський комуно-китайський уряд, щоб той погодився на перемир'я. Воно мало б бути куплене новими уступками для комуністичного Китаю. Першою такою великою морально-політичною уступкою мало б бути запрошення представника комуністичного Китаю на засідання Ради Безпеки Об'єднаних Націй, яка обміркувала б цю справу. Англія хотіла б купити „мир" ціною передачі комуністичному Китаєві всіх прибережних островів, які тепер є в посіданні національ-китайського режиму, що має свій осідок на Формозі. Остаточно плян Англії зводиться до того, щоб визнати суверенне існування „двох Китаїв" — комуністичного на китайському суходолі й прибережних островах і національного на Формозі. Формоза була б проголошена окремою державою. Молотов буцім то „прихильно" поставився до пропозиції Англії, але натякнув, що коли б комуно-китайський уряд мав бути запрошений до нарад в Раді Безпеки ОН, то мабуть треба би, щоб генеральний секретар Об'єднаних Націй Гаммершилд ще раз поїхав до Пейпінґу на безпосередні наради з Чу Ен-лаєм.

Іден нараджувався з Неру над справою Формози

Лондон. — У зв'язку зі з'їздом в Лондоні прем'єрів всіх держав, приналежних до Британського Коммонвелту, які прибули на наради Коммонвелту, міністер Іден звернувся до індійського прем'єра Неру, щоб спільно нарадитись над справою Формози. Іден уважає, що Неру найкраще орієнтується щодо настроїв і плянів в комуністичному Китаї і має найбільший вплив на Чу Ен-лая. Правда, Неру „невдоволений" акцією президента Айзенгавера на терені Конґресу, уважаючи, що та акція загострила антиамериканські настрої в комуністичному Китаї, проте Іден вірить, що посередництво Неру може віддати добрі послуги справі замирення в протоці Формози.

В СВІТІ

● **Сьома фльота** на водах Формози видала сурову заборону проти проголошування вісток, які могли б принести користь ворогові і пошкодити власній безпеці. Неамериканським журналістам заборонено вступ на американські воєнні кораблі, а американські кореспонденти мусіли підписати зобов'язання точно додержувати виданих розпоряджень.

● **У Південно-Африканській** Унії націоналістичний уряд, виконуючи програму расової сеґреґації, почав виселювати 57,000 неґрів з їхньої дільниці в столиці краю, Кемптавні. Окремим законом уряд забезпечив собі право переселяти неґрів „з уваги на здоров'я, безпеку і плянування". Для неґрів будують окремі доми поза містом.

● **Університет в Менчестері**, в Англії, почав як перша висока школа у світі, вишколювати атомових інженерів. Уряд співпрацює з університетом, делеґуючи фахівців з державної атомової комісії. Курс триватиме 6 тижнів. Більшість слухачів — техніки й інженери, що вже працюють в англійському промислі.

● **Над Атлантиком**, за 840 миль від Бермудів, патрульний моторовий човен вирятував з морських хвиль 8 летунів із військового літака, з якого витекло 350 ґальонів ґазоліни і який тому не міг вернутися до своєї бази на Бермудах. Повідомлений радіодепешою ратунковий човен зумів подати сиґнал літакові, який знизився недалеко. Всі летуни встигли вискочити в море, звідки їх виловлено впродовж 12-ти хвилин.

● **Французька** комуністична партія виключила з своїх рядів на один рік чільного свого члена, Авґуста Лесера, що його свого часу дуже підтримував партійний шеф Моріс Торез. У комуністичній партії Франції кипить в зв'язку з невдоволенням Москви, що Франція таки погодилась на озброєння Західньої Німеччини.

● **Віля Пандіт Неру**, сестра індійського прем'єра й репрезентантка Індії при лондонському уряді, виголосила на бенкеті, де був присутній також міністер Іден і лідер опозиції Етлі, промову, в якій, не називаючи Америки на ім'я, гостро критикувала американську політику щодо Формози й гаряче рекомендуючи прийняти комуністичний Китай до Об'єднаних Націй.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES.	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six Months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

УКРАЇНСЬКА ПРАВДА В ПОХОДІ

У зв'язку з останніми січневими роковинами та їх відгомоном можна було переконатися, що шлях для української правди в цій країні направду широко відкритий і що вона дійсно в переможному поході, не зважаючи на все ще існуючі перешкоди, не так зовнішні, як головно внутрішні, наші власні.

Варто пригадати, бодай коротко, похід української правди за останні тижні. Насамперед появились урядові публікації про висліди праці очолюваної конгресменом Керстеном комісії для розслідування совєтської агресії і поневолення вільних колись країн. Україні присвячено левину частину великого тому тих праць, а крім того випущено окрему брошуру, присвячену виключно Україні, історії її поневолення та її боротьбі за волю. Ці публікації, перші того роду в історії, мають неоцінену вартість. Це — один з найбільших успіхів української правди за останні часи.

Опісля прийшли січневі роковини. Губернатори кількох стейтів та посадники багатьох міст проголосили 22-го січня Днем Української Незалежности. Українські прапори були вивішені на ратушах цілого ряду міст, а святкування січневих роковин відбилися широким відгомоном у місцевій американській пресі. Кульмінаційною точкою січневих роковин та використання їх для поширення української правди були виступи наших високих церковних представників у Конгресі, проведення ними молитви за Україну в Палаті Репрезентантів і в Сенаті, окремі заяви з цього приводу двох сенаторів та вміщення всіх тих матеріялів у Конґресовому Протоколі.

Коли додати до цього ще й такі важливі події, як виступ майже двадцяти представників Конгресу і Уряду на конвенції УНСоюзу у Вашінгтоні в половині минулого року, конференцію представників УНС в державному департаменті та цілий ряд інших подій, тоді матимемо загальний образ імпозантного походу української правди, що цілком певно приспішить і її кінцеву перемогу.

В останньому часі українська правда промостила собі шлях і там, де її найменше можна було сподіватися: ослалені американські „камікси". В синдикованій серії пригодницької історії „Террі" друкується тепер опис такої фантастичної події: В Кореї попав у комуністичний полон вояк Вінтер, який під допитами „заломився". В Америці його вважають за зрадника. Тим часом одна урядничка з Вашінгтону сконтактувалася з сестрою Вінтера, і виявляється, що цей вояк — українського походження, що він добровільно зголосився попасти в большевицький полон, щоб там „заломитись" з тою думкою, щоб большевики використали його українське походження та його знання української мови і послали його на Україну робити пропаганду проти Америки. Тим часом він, з доручення американської розвідки, має завдання нав'язати контакт з українським протибольшевицьким підпіллям і довідатись, по якому боці стануть українці на випадок, якщо большевики почнуть війну. Становище українського підпілля дуже важливе для американського штабу, — сказано в тій історії, яка ще продовжується. Цю рисункову фантазію друкують газети по всій країні в багатомільйоновому тиражі і, з уваги на популярність тих „камиксів" серед найширших мас, навряд чи можна знайти більш популярний засіб для ознайомлення американського загалу з визвольною проблематикою України та її важливістю при теперішньому міжнародному положенні.

Так то широким шляхом, від виступів найвищих американських представників та урядових публікацій починаючи, а на найбільш поширених „камиксах" кінчаючи, відбувається могутній похід української правди в найрізноманітніших формах та відмінах із різним забарвленням. Цьому походу не може зупинити вже жадне непередрішенство, як і наше власне розсварене партійництво. Один з наших дописувачів, звертаючи увагу на українську тематику в американській пресі, дякує Богові, що американці не читають і не розуміють української еміграційної преси з її партійними помиями. І якщо українська правда, не зважаючи ні на що, перемагає, то легко уявити результати її походу, якби ми їй в цьому допомагали свідомо, відповідально і всіми нашими об'єднаними силами!

ПАРАЛЕЛІ

Хоч про третю світову війну ще лише говорять, аматор воєнних новин може вже сьогодні непогано задовольнити свої бажання, омаючи земний глоб прапорцями-значками існуючих фронтів. Коста Ріка, Нікараґва, Ґватемаля, Кенія, Ізраїль, Йорданія, застиглі та потенційні фронти Кореї й Індо-Китаю, Формоза. Вістки з берегів цього, колись тихого, а сьогодні повного грози океану звучатимуть уже для аматора воєнних новин зовсім як колишні фронтові зведення. Тисячі в бою... Сотні літаків у безперервній акції... Воєнні кораблі... Тисяча оборонців острова Ікіянг по двох днях боїв — лягла, скупавшись у власній крові...

Не треба аж надто великої фантазії, щоб уявити собі картину жахливої різні, коли комуно-китайські з'єднання винищували самотніх оборонців острова. Це не вперше відбувається така брутальна розправа під холодну мовчанку решти світу. Це тільки ланка у ланцюгу, ніби кожний нарід мусить мати свій Крутянський бій.

При всій відмінності ситуації, на тлі останніх тихоокеанських подій чомусь приходить на думку саме цей трагічний момент нашої історії. Багато різниць між одним і другим, але дві речі лишилися незмінні, два моменти ті самі у всіх крутянських боях. Це — брутальність, жорстокість, з якою червоні полчища винищують противника, і друге — самотність, майже приреченість оборонців, що ставлять чоло навалі.

Довгих сотень і тисяч років треба було, щоб людина дійшла до того рівня культури, коли її дубина, піднесена над головою покоюваного, застигла в повітрі, в нерішучості й задумі: та невже ж конечно розчерепити голову лежачого? Невжеж не можна покоюваному жити далі? Століттями згагідновалися жорстокі воєнні звичаї, в релігії, в лицарських законах. І на вершинах цього процесу, коли, здавалося, міжнародними конвенціями обмежено до мінімуму розміри воєнних лихоліть — раптом проваллюється вся система воєнної етики. З'являється знову дикун, що дубиною — рушничним прикладом розчерепить голови безборонних уже людей. Хіба не жах первісної жорстокости в картині, як червоні матроси винищували поголовно курінь крутянських юнаків? Хіба не вершок озвіріння в картині, як закопувано живцем героїв Базару?

Цивілізований західній світ дізнався про правдиве обличчя цього модерного дикуна аж з масових могил Вінниці, Катиня, Кореї, здригнувся з жаху, але з дивного летаргу не прокинувся. Всі, хто важиться ставити чоло ошалілій бестії, падають, гинуть, розтратовані, знасиловані. І жахливо самотні, наче приречені на загладу.

Безліччю інтриг, хитро веденою, далекозорою пропагандою омотує модерний дикун сили, які боїться, паралізуючи їх рухи, дезорієнтує, спантеличує. А пропорносці правди нищить, у міжчасі, докорінно. Крутянські герої — самотні серед моря розшалілої пропаганди проти війни, проти творення власної армії, забуті серед дрібних та затяжних особистих міжусобиць. Варшавські повстанці, як майбутні противники, залишені, на виразну вимогу кремлівців, на гітлерівську різню, вони — авантюристи, злочинці проти свого народу. Бійці УПА — бандити, недобитки німецькі. Формоза — банда продажних генералів Чіянг Кай-шека, злодюг. Невжеж боронити їх — це чиста справа?

Як не диво, навіть такі величини, як бувший англійський прем'єр К. Етлі, доходять до переконання, що справа нечиста. А проте усе ясне і йде невхильно до свого кінця. Світ поділився надвоє. Де тільки не зустрінуться два взаємно противні світогляди, дві концепції життя, розділюють індивідуми, як на магнетній штабці, пристаючи до противних полюсів. Паралелі розділюють вже багато країн, багато ще розділять. Паралелі, ми це знаємо, які є болючі, розділюють навіть членів однієї родини, розміщуючи їх у противних таборах.

Щораз більше й голосніше тріюмфує модерний дикун у своєму поході на підбій світу. І маліє, гасне надія в серцях тих, хто хоче протиставитися йому. Здається, остання пора, щоб ті сили, які можуть протиставитися цьому походові, піддержали й скріпили занікаючу надію. Щоб покарана була брутальність крутянських масакр і не почували себе так самотньо, приречені на загладу, прапороносці правди по всьому світі.

І. С-ій

ПОНАДПАРТІЙНА СПРАВА

Увім собі таку ситуацію: соціялістичний прем'єр Української Республіки виголошує промову перед парляментом, в якому більшість мають українські націоналісти, і просить підтримати його в якійсь закордонній дії. Лідери опозиційної більшости в обох палатах українського парляменту негайно сходяться на нараду, стилізують резолюцію, яка йде на 100% по лінії бажань прем'єра, і вид себе зголошують в парляменті ту резолюцію, заявляючи окремо свою підтримку прем'єрові, членові іншої партії, яку зрештою вони, лідери парляментарної більшости, недвозначно поборюють. Скажете: фантазія! Дійсно, нинішній стан української політичної думки й стан політичної зрілости всіх українських партій виключає подібну ситуацію й дозволяє про неї тільки марити.

Несповна 180 років тому проголошено у Филаделфії декларацію американської державної самостійности. Треба з найбільшим подивом ствердувати, що за такий — в книгах історії світу — короткий час американський нарід і його політична верхівка дійшли до такої високої державно-політичної зрілости, про яку тільки можуть мріяти народи, які пишають, що їхні історії є чотирицифрині. Президент Айзенгавер, водночас лідер республіканської партії, передав Конгресові в половині січня своє звернення у справі Формози, — в той же самий день голови комісій для закордонних справ у палаті репрезентантів і в сенаті, чільні демократи, виступаючи й зголосили від себе резолюцію по лінії бажань президента, з палким закликом — якмога швидше прийняти її та одностайністю постави заманіфестувати перед цілим світом, зокрема перед комуно-китайським насильником, що весь американський нарід підтримує становище голови держави. Найближчого дня, у вівторок, палата репрезентантів прийняла цю резолюцію 409 голосами проти 3-ох, при чому тільки один з тих трьох конгресменів був, так би мовити, принциповим противником, другий голосував „проти" тому, що уважав за потрібне затягувати передусім головного ворога, Москву, а третій мав застереження до самого формулювання резолюції. Сенат отягався дещо більше, але не з прихильности до комуністів і не з опозиції до президента, а для того, щоб надати більшої поваги своєму рішенню, прийнятому після „переслухання" всіх шефів об'єднаних штабів і державного секретаря, і щоб мати перед громадянством, на випадок вибуху війни, виправдання, що рішення Сенату не було занадто поквапне, а прийняте після зрілої аналізи ситуації.

Це — державницька постава, державницький підхід до справи, державницький спосіб думання. Двопартійна система в закордонній політиці З'єднених Держав є ідеалом, до якого повинен змагати кожний нарід, кожна держава: виступати назверх одностайно. Становище уряду (чи національної репрезентації, коли нема ще рідної держави) набирає тоді величезної поваги в очах усіх чужинців. І навпаки: нема жалюгіднішого видовища, яке понижує уряд в очах всіх інших урядів і підриває повагу цілої держави, як знецінювання вартости офіційної політики окремішними заявами партій, чи денунціювання власного представництва, що воно, мовляв, не репрезентує дійсної думки народу. Міжнародний престиж Англії, що його так високо підніє Черчил у воєнному періоді, значно підупав наслідком кампанії лівого крила лейбуристівських „бівенітів", дармацо праве крило цієї партії старається зберігати принцип двопартійности в закордонній політиці, омиваючи у важливих голосуваннях надто виразної розбіжности з урядом. Ще гірше діється в Західній Німеччині, де соціялісти Олленгауера, хоч і зробили своїм прапорним гаслом велику справу — об'єднання країни, — проте безумовно підривали свою кампанію проти закордонної політики уряду Конрада Аденауера престиж його в очах світу — не як лідера християнських демократів, а як канцлера країни з 45-мільйоновим населенням.

Сьогодні на сторінках американської преси читаємо, що не тільки закордонна політика повинна перестати бути предметом партійної боротьби й партійної демагогії, але й питання внутрішньої безпеки країни. Досить, мовляв, сперечатися й витрачати енергію в дискусіях над речами безспірними — над загрозою комуністичної інфільтрації і потребою боротися з комуністичною п'ятою колоною. Стверджуючи з історичної перспективи великі помилки двох попередніх демократичних президентів — Рузвелта, що посилав до чорта Віттакера Чемберса, який розкривав шпигунську діяльність Алджира Гісса, і Трумана, який кепкував з „червоних оселедців", що їх нібито бачать прихильники гострих допитів у конгресових комісіях для дослідження неамериканської діяльности, — „Сатердей Івнінґ Пост" закликає демократів у новому Конгресі з непослабленою енергією продовжувати боротьбу з внутрішнім ворогом, що її повели були республіканці.

Соціяльні проблеми ще ділять обидві американські партії (закон Тефта-Гартлі й проєкт державного забезпечення від недуг). Але така, напр., проблема, як боротьба з злочинністю молоді, що в'яжеться з питаннями освіти, виховання, видавництв і ролі органів безпеки та судівництва для малолітніх, — стоїть уже понад партіями. І таких справ, що перекреслюють партійні програми і змагання партійних апаратів вигрaти вибори й тим самим дістати доступ до добре платних посад, — таких справ буде щораз більше. Бо цього вимагає життя.

Роман Олесницький

КОЛИ ФОРМОЗА БУЛА АМЕРИКАНСЬКОЮ

Вже самий заголовок може звучати парадоксально, але це не заперечує його правдивости. Бо Формоза насправді була під американським прапором при дуже цікавих обставинах майже сто років тому. Прогайнована тоді американським урядом нагода приєднати острів Формозу без проливу крови і без коштів мимоволі насуває думки, що сьогоднішня ситуація виглядала б багато інакше, якби тоді, так само як тепер, справу були б віддали під розглядання і рішення Конгресу. Тоді державний секретар тільки повідомив американського посла в Китаї, що „військові і морські сили ЗДА можуть бути ужиті тільки тоді, коли на це буде авторизація Конгресу..."

Але вернемось до цієї прецікавої історичної події. В 1834 році приїхав до Кантону американський місіонар і лікар, д-р Пітер Паркер, який за фонди Американського Місійного Товариства в Конектикат заложив у Кантоні Офтальмологічний Шпиталь. Д-р Паркер був людина великої енергії і здібностей, і, поруч лікування людей та проповідування християнської віри, пильно вивчав китайську мову. В короткому часі він уже допомагав офіційним американським дипломатичним місіям (напр. місія Кушинга і Вебстера мол. з р. 1844, яка уклала трактат в Ванг-Гія) як перекладач і знавець місцевих відносин. Д-р Паркер, через впливи Даніеля Вебстера (сенатор з Массачусетс), був номінований спершу урядовцем американської комісії для Китаю, опісля секретарем, а врешті в 1855 р. — американським „комішенером" для Китаю, тобто, в умовинах тодішнього недопущення закордонних представників на цісарський двір в Пейпінгу, — представником із ступенем амбасадора. Д-р Паркер, який був свідком, як Англія здобувала собі монопольне становище в торгівлі з Китаєм, уважав, що ЗДА повинні також скористати з нагоди і, для скріплення своїх торговельних позицій, заняти кусок території Китаю. Про ролю і досягнення д-ра Паркера, як комішенера ЗДА, пише американський історик (Тайлер Деннетт, 1922): „Служба д-ра Паркера, яка тривала менше, ніж два роки, характеризується трьома досягненнями: ревізія Трактату Кушінга, створення вигідних картель з Великобританією та Францією для ведення політики співпраці, і приєднання острова Формози до ЗДА."

По своїм приїзді до Китаю наприкінці 1855 р., д-р Паркер знайшов на місці неприхильні відносини: Китай постійно і послідовно ламав Трактат Кушінга з 1844 р., відмовляючись охороняти американських купців від бандитів і виплачувати американським громадянам винагороду за шкоди, які їм присуджувала за постановою трактату. Д-р Паркер порозумівся з представником Британії (сер Джон Барвінг) і Франції (барон Грос) і запропонував державному секретареві Марсі у Вашінгтоні, щоб, для примушення Китаю виконувати постанови трактатів, ці три держави заняли такі китайські землі: Франція — Корею, Британія — Чу-Сан, а ЗДА — Формозу, з тим застереженням, що окупація мала б бути тимчасовою, і, коли Китай буде виконувати постанови трактатів, які його зобов'язують, землі ці будуть йому повернені.

Тим часом сталася на Формозі подія: два американські громадяни, Гідеон Най і Робіне (цей останній прибув з Перу, але якось таємною дорогою став американцем) здобули від цісарського резидента на Формозі монополь на торгівлю камфорою та інші широкі торговельні права за ціну: 1) оплати 100 долярів від кожного навантаженого корабля, 2) полішення пристані і 3) оборони Формози від піратів. Ці панове вложили приблизно 45 тисяч дол. інвестицій у Формозу, вивісили американський прапор над містом Таков і повідомили д-ра Паркера, що коли ЗДА не погодяться на анексію Формози, тоді вони „готові встановити на цьому острові незалежний уряд". Д-р Паркер, не чекаючи відповіді з Вашінгтону на свою попередню пропозицію з грудня 1856 р., написав 12 лютого 1857 р. до державного секретаря листа, висловлюючи „надію, що уряд ЗДА не відмовиться від відповідної акції", тобто анексії Формози. Одночасно д-р Паркер покликав на конференцію до Макао коммодора Джеймса Армстронґа, шефа відділу американської фльоти на китайських водах, і просив у нього допомоги для „тимчасового" зайняття Формози американською фльотою, бо, мовляв, існує загроза, що коли американці будуть інертні, тоді Формозу забере Британія, яка вже за кілька років перед тим уклала умову про купівлю вугілля для своїх пароплавів із формозьких копалень. Армстронг заповнив д-ра Паркера, що така акція була б оправдана, але він не може ангажувати для неї своєї фльоти, бо американський уряд ще не дав йому згоди „екс пост" на знищення китайських фортець біля Кантону, т. зв. „Беррієр Фортс", які він знищив 16-го і 17-го листопада 1856 р., а в додатку сили його можуть бути замалі, якщо Китай захоче протидіяти зайняттю Формози. Армстронг знайшов вихід: він запропонував вислати на Формозу відповідних офіцерів фльоти, які нібито мають дослідити, чи не має на цьому острові в піратській або дикунській неволі американських моряків з розбитих кораблів. Ця залога закватирує в приміщенні пп. Най і Робіне і буде пильнувати, щоб над Формозою повівав американський прапор до того часу, поки не прийде з Вашінгтону дозвіл на анексію. Так і сталося.

Про цї справи довідався сер Барвінґ і зразу заповнив д-ра Паркера, що Британія не прагне анексії Формози, а, навпаки, беручи під увагу факт, що над Формозою повівас американський прапор довше як рік, дасть поміч, щоб цей стан „зреалізувати".

На жаль, якраз в той час у Вашінгтоні змінився уряд, до Білого Дому увійшов 4 березня 1857 р. през. Бюкенан. ЗДА були напередодні громадянської війни і уряд не бачив можливости ставити справу Формози під дискусію Конгресу. Супроти цього новий державний секретар, Люіс Кесс, іменував комішенером для Китаю свого приятеля Вільяма Б. Ріда, якому дав інструкцію заявити, що „ЗДА не мають наміру ставити свої ноги на землю (Китаю)", а попередник Кесса, Марсі, у відповідь на першу пропозицію д-ра Паркера відносно Формози сказав, що „військові і морські сили ЗДА можуть бути вжиті тільки тоді, якщо на це буде авторизація Конгресу", але такої авторизації від Конгресу він навіть не старався дістати.

Усі ці заходи були дуже гостро критиковані сенатором Вм. Г. Сюардом (який десять років пізніше купив від Росії Аляску). Сюард був тієї думки, що справу Формози прогайновано.

Здається, що коли якраз тепер през. Айзенгавер жадає від Конгресу авторизації для ужиття військових і морських сил ЗДА для охорони Формози, робить він це не тільки задля конечности, яку диктує хвиля, але також на підставі американського досвіду з Формозою з-перед 99 років.

Читайте українські книжки й газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

Петро Кізко

НА ЦІЛИНУ

(Оповідання)

(8)

— О, мамо моя, мамо, за що мене так покарано, за що? — рвала ка собі волосся Ониська все далі й далі тікаючи від того місця, де стояв трактор. Ось уже чути, як шумить вода. Шумить, шумить. Хлюпоче бистрими хвилями. Ось-ось, уже під ногами вона — річка. Тільки вона й може прийняти. Холодна, байдужа.

Довго не спала в землянці Громенчиха. Вже було за північ, а Ониська не приходила. Встала серед ночі, одяглася та й пішла полями — дочки шукати. В кишеню кохти коробку сірників укинула, може понадобиться де треба буде. Довго ходила полями, заходила у чужі землянки питати, в клюбі була — нема ніде. Підійшла на те місце, де Ониська нібито розникала, мого з під поле, тиранила... Бог знає. ...людям бу... ...й там.

Аж біля нових будівель, повертаючись з поля, завважила Громенчиха якусь постать, що прямувала до її землянки. „Хто б це міг бути?" — подумала стара й прискорила ходу. Майже порівнявшися з постаттю, радісно вигукнула, ніби зустріла рідну, близьку людину.

— Остапе, дядьку Сагай! — гукнула півголосом.

Сагай упізнав Громенчиху, зупинився.

— Ох, рідний мій, дорогий мій, — заговорила з плачем Громенчиха. — Допоможіть же мені, бо сили мене покидають. Що ж це робиться на цій землі?

— Не журіться, — сказав Сагай. — Я приїхав до вас сказати, що, — він нахилився і додав пошепки: — що ваш чоловік живий. Він учора був у мене. З-під арешту втік ні кому... ...не показується у... Переказував, щоб не журились та берегли Ониську.

— Але ж нема Ониськи, — скрикнула Громенчиха. — Звечора ще з роботи не вернулась. Все поле обходила, людей усіх перепитала — нема.

— Нема?.. Гм...

Сагай закусив губу.

— З ким вона могла бути?

— З Косовим Валентином, трактористом механіком і комсомольським секретарем бувала, мабуть!

— Це недобре. Я чув про нього. Але я мушу їхати, он там машина жде на мене, — Сагай показав рукою. — Добре, що вночі робота припала, то й до вас заскочив.

Громенчиха звела погляд на Сагая, ніби шукала в ньому відповіді на питання: „А як же з Ониською?"

— Заждіть, може десь загулялася, знаєте, молоде, дурне, вибачте, то й землі під собою не чує.

— Добре, Остапе. Дякую вам, що хоч вістку добру передали. Перекажіть Павлові, хай ховається краще, може час іншій прийде.

— Ваш чоловік уже не сам. Таких на цілині багато. Треба заждати. На все свій час приходить. Бувайте!

Постать Сагая зникла.

VI

Біля землянки стояло легкове авто. В світлі його прожекторів Громенчиха ще здалеку запримітила двох людей і шофера в кабіні. В одному з двох, по уніформі, розпізнала службовця МГБ. „Шукають чоловіка", — майнула в Громенчихи думка. Світло прожекторів освітило всю її постать. Машина рушила від землянки, пробігла трохи й зупинилась біля Громенчихи. З відчинених назуду дверцят виліза довга фігура службовця МГБ й помахом руки зупинила жінку.

— Одну мінуточку, громадянко! — озвалася сухим, трієкучим голосом постать. — Ви будете дружина Громенка Павла Андрійовича?

— Я, — зупинилася Громенчиха. — В чім діло?

Емгебіст засвітив кишеньковий ліхтар і витяг з кишені папір.

— Діло в тому, що ви арештовані, громадянко. Це ордер на арешт. Будь ласка, ось машина. Поїдемо разом.

Громенчиха сприйняла повідомлення про арешт з повним спокоєм, наче на цей арешт вона була готова давно. Вона лише попросила дозволити їй зайти в барак і взяти з собою сухарів та фотокартки чоловіка, дочки й сина.

Емгебіст грубо вилаявся і штовхнув Громенчиху до машини.

— Садіть, гаварю! Сухарі у нас получиш, а фотокартки ми без тебе забрали. А врешті, для чого тобі оті бандитські морди, мамашо?

Емгебіст сплюнув, його плювок попав Громенчихі на спідницю.

Громенчиха, що вже вілізла була до машини, раптом рвонулася звідти, гримнула дверцятами й крикнула в обличчя емгебістові, що стояв ззаду.

— Самі ви бандити проклятії! Ви в мене сина своєю цілиною вбили, чоловіка звели, дочку не знати де поділи. Де моя дочка, скажіть мені, якщо ви люди, а не бандити? Чого ви Косова не арештуєте, він мою дочку зо світу зігнав! Чуєте? Чи вам уже й вуха позакладало, що не чуєте крику людського?

Останні слова заглушив мотор автомашини, що вже бігла замерзлою дорогою. Емгебіст, з допомогою свого колеги в цивільному, скрутили якимсь ременем руки Громенчихи, зав'язав рота здертою з її голови хусткою й кинув перед себе.

Всю дорогу до міського управління МГБ Громенчиха мовчала.

Вона не просила ні прощення, ні помилування, ані не заплакала навіть тоді, коли слідчий МГБ, вкинувши її в кімнату для допиту, сказав:

— Майте на увазі, що вашої дочки нема в живих. Вона втопилась. Але ви за цим не жалійте. Коли б вона була й не покінчила самогубством, ми її все одно розстріляли б, як розстріляємо вас за вашого чоловіка, цього буржуазно-націоналістичного вишкребка. За таку людину, як комуніст Строгулін, ми розстріляємо тисячу Громенків. Розумієте?

— Розумію, — здушено відповіла Громенчиха. — Мені тепер уже все одно. Моя родина вбита. Я тепер можу сказати вам усе. Ви питаєте мене, чи я розумію? Але чи розумієте ви, громадянине слідчий, що прийде час, і за тисячу, мільйони Громенків ви будете знищені всі, з усією своєю партією?

Слідчий зіскочив з місця, підбіг до Громенчихи й з розмаху вдарив її кулаком по обличчі.

— Мерзото! Поки ви нас нищитимете, вас не буде ані душі. З кожного українця виб'ємо його душу і вставимо свою. Скажи: з ким був зв'язаний твій чоловік і в кого він переховувався, коли втік з-під арешту.

Громенчиха однією рукою трималася за щоку, в яку був вдарив слідчий.

— Нічого не скажу, хоч убийте на місці!

Слідчий:

— Ти хочеш, щоб твій чоловік був живий? Він і ти можете себе врятувати, якщо видасте кожного, хто був зв'язаний з вашою бандою.

Громенчиха мовчала. Потім промовила, наче крізь сон:

— Але ви мені не повернете сина і дочки. Вже ніколи не повернете.

— То, може, ти щось скажеш, коли ми покажемо тобі чоловіка?

Останні слова слідчий вимовив з особливим підкресленням. Громенчиха здригнулась, немов би прокинулась зо сну.

— Він у вас?

— У нас. Від нас ніхто нікуди не втече, — задоволено промовив слідчий, натискаючи ґудзик електричного дзвінка.

У дверях кімнати з'явився черговий.

— Арештованого з камери 17! Візьміть із собою Ключева.

За кілька хвилин, які здавалися для Громенчихи вічністю, до кабінету слідчого ввели Павла Андрійовича.

Громенчиха затулила долонями обличчя. Вона ридала без сліз. Її гострі плечі здригалися. Потім нагло підвела голову.

— Бандити! Що ви з ним зробили?

Громенко був увесь побитий, на щоках і під очима видніли сині плями. Він сліпо подивився на дружину, відкрив рота, немов спробував щось вимовити, але не міг. На губах показалася кров.

Не добившися від Громенка й Громенчихи ні слова, слідчий наказав вивести їх обох. Тихими кроками вони вийшли на коридор. Це були останні їх кроки...

(Кінець)

Марія Стратієнко

ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОГО ЖІНОЧОГО РУХУ

Перед тим, як перейти до зазначеної теми, хочу коротенько зупинитися на двох статтях з цієї ділянки, вміщених у грудні місяці минулого року в „Свободі". Маю на увазі статтю п. М. Рудницької, присвячену 70-річному ювілеєві жіночого руху в Галичині, п. з. „Два ювілеї" та статтю п. Н. Дорошенко-Савченко п. з. „Жіночий рух на Наддніпрянщині". Обидві статті, базуючись на історичних даних, подають, хоч і коротко, але солідно опрацьований матеріял з історії жіночого руху на Східніх і Західніх Землях України. Прочитали ми їх з великим зацікавленням.

У статті „Два ювілеї", довкола майстерно вирізьбленої постаті засновниці жіночого руху в Галичині Н. Кобринської, авторка яскраво змалювала економічний та соціяльно-правовий стан галицького жіноцтва, його боротьбу за свої права, ідейні напрямки цієї боротьби та її досягнення. Цілком інакшим шляхом ішов розвиток громадсько - політичної діяльности українського жіноцтва на Наддніпрянщині, і відмінність умовин цього розвитку яскраво показала в своїй статті п. Дорошенко - Савченко. Сягаючи в далеку історичну минувшину, вона подає цілий ряд відомих і маловідомих жіночих постатей, що виявили себе, як на культурному і державному полі діяльности, так і в революційній боротьбі.

Але розміри ювілейних статтей не дали змоги охопити ще багато цікавих моментів з історії жіночого руху, а саме: опис Станиславівського Конгресу, заснування й діяльність Світового Союзу Українок, зв'язок українського жіночого руху з світовим і, нарешті, висвітлення хоч би найвидатніших постатей цього руху, з яких так багато активно працюють ще й досьогодні.

Наше громадянство треба познайомити також з діяльністю українського жіноцтва в Канаді. Український жіночий рух в Америці незабаром відзначатиме 30 років свого існування, і за цей час має також свої досягнення і заслуги. Всі ці матеріяли, щоправда, можна знайти на сторінках обох жіночих журналів, але, повторюю, бажано було б, бодай в коротких нарисах, побачити їх на шпальтах великотиражної і широкочитаної „Свободи".

Заснований в Америці в 1925 році Союз Українок Америки розгорнув свою діяльність, достосовуючись до умовин нової Батьківщини і зберігаючи водночас традиції Рідного Краю та підтримуючи з ним матеріяльні й духові зв'язки. В зв'язку з агресивним походом московського тирана-наїзника на українські землі, до Америки та інших країн світу прибула нова хвиля українського жіноцтва з усіх українських територій. Зібравшись спочатку в Німеччині та Австрії, а потім і тут, в Америці, українське жіноцтво не зуміло порозумітись між собою, і на цьому ґрунті вийшов цілий ряд непорозумінь, що спричинились до створення кількох жіночих організацій з ідентичним здебільша завданням, але відсутністю ідейного порозуміння.

Постало чимало проблем, які потребують вдумливої аналізи та безумовного розв'язання. Одною з таких проблем є той факт, що тут зустрілося жіноцтво, як уже сказано, з різних українських земель. Десятки й сотні років відокремленого життя в різних політичних, економічних і почасти культурних умовинах, під владою різних окупантів та й в місцях вільного поселення створили різницю в нашій ментальності. Наші побутові звички та інші характеристичні риси сприймаємо ми дуже часто крізь призму нашої жіночої експансивности і створюємо з цього причини до непорозумінь, замість підійти до цих явищ по-діловому.

Немає нічого дивного в тому, що українське жіноцтво обох континентів не могло відразу знайти шляхів до порозуміння. Адже українське жіноцтво Східніх і Західніх Земель, домігшись осягів на фемінистичному відтинку, активно включилось в революційну та національну боротьбу і стало на шлях громадсько-політичної діяльности. Воно несло на собі і всю відповідальність за неї в польських, німецьких, совєтських тюрмах і концентраках, падало під кулями жорстокого напасника. Українське жіноцтво на американському континенті революційної і національної боротьби не знало, і хоч мало свої труднощі, але діяльність його розгорталася в умовинах, забезпечених американською Конституцією.

Другою серйозною проблемою є наше розбиття на партійно - політичному ґрунті. Ще Наталія Кобринська застерігала українське жіноцтво від поділу за клясовим, партійно - політичним та ідеологічним принципом. „Справа жіноча, — казала вона, — спільна всім жінкам, і лише спільними силами ми дійдемо до спільної мети". Час найкраще показав правдивість цього твердження, а актуальність його сьогодні стала неначе ще більшою. Життя, може навіть незалежно від нашої волі, поставило перед жіноцтвом цю складну проблему, і доводиться з нею рахуватись та інтенсивно шукати її розв'язки. Бо й справді: хіба не парадоксально виглядає той факт, що, з одної сторони, жіночий рух бореться за свою автономію, а з другої — добровільно бере на себе зобов'язання партійної програми. Партійно - політичне змагання дуже часто перетворюється у нас на політиканство, а політиканство набрало найбільшого розгону під час нашого перебування в таборах ДП. Ми самі того не помічаємо, як, поширюючись поміж нами, політиканство сковує наш світогляд, обмежує та неправильно скеровує нашу діяльність. Але завдання жіночого руху на еміграції є спільними для жінок з усякими партійними переконаннями і на цьому ґрунті завжди можна знайти спільну мову.

Виростає ще одна поважна проблема: перевага наших прагнень до матеріяльних благ над обов'язками суспільно - громадського характеру. Звідси — хвороблива гонитва за долярами, занедбування родинних обов'язків і праці на користь громади. Кожен з нас розуміє, що треба турбуватись і за дах над головою і за гріш на чорний день, але на все це при наявності доброї волі, знайдеться місце і час. При правильно зорганізованій системі діяльности жіночих організацій, при масовій участі всього свідомого жіноцтва в ній, на кожну з нас припаде невелика й посильна робота.

Внаслідок роздріблення жіночого організованого масиву на декілька жіночих організацій і на чималу кількість жіночих секцій, здрібніли маштаби наших плянів,і, звичайно, ефектовности нашої праці. Замість розбудувати велику споруду з великим ідейним капіталом, розмінюємось на маленькі банкноти, і часто буваємо в цього задоволені.

Як же знищити непотрібні нам барикади, що ми їх самі собі ставимо на широкій і вільній дорозі, яка веде до великої світлої мети? Тільки спільними силами! Останнім часом як в пресі, так і на багатьох імпрезах та конвенціях чимраз частіше лунають голоси за консолідацію наших сил, за співпрацю.

Окрему поставу до цього питання займає филаделфійський орган СУА „Наше життя", висуваючи іншу концепцію. Відкидаючи цілком потребу консолідації та, недоцінюючи тих сил зорганізованого жіноцтва, що не включилися в СУА, і тих, що взагалі стоять осторонь організаційної діяльности, а таких є багато і то громадсько вироблених і національно свідомих, — журнал „Наше життя" всю вину за наявну ситуацію перекладає на їхні плечі. У статті „Консолідація та її манівці" („Наше життя", ч. 2, 1954) читаємо: „Видно, що не зрозуміли (новоприбулі) як слід свого призначення в цій країні, не зуміли знайти належного відношення **до господинь цього поселення** (підкреслення „Нашого життя")". Тут уже проглядає самозахоплення, а може й відсутність громадської етики. Якщо вже шукати винних у цій ситуації, що ми її маємо, то хіба по обидвох сторонах. Не зрозумів СУА також і того, що бажання консолідації та співпраці не є ніякими манівцями і не виходить воно з якогось одного середовища (як зазначено в статті), а є одвертий, чесний заклик не тільки до співпраці, а й до злиття усіх конструктивних сил нашого жіноцтва в одну монолітну організацію з широко закроєними плянами діяльности. Це є думки групи жінок з різних „середовищ".

А що така співпраця при наявності доброї волі вже стає цілком можливою, показали деякі спроби, зроблені в цьому напрямі. Одна з таких спроб була зроблена в місті Трентоні. Робота співпрацюючих організацій розгорнулася в ділянках: культурній, харитативній і в галузі опіки над дітьми. При доброму наставленні усіх учасниць вона мала добрі перспективи не тільки щодо своєї ефектовности, а в основному як спроба до поєднання.

Але спробу ту жорстоко розбиває ще один допис в „Нашому житті" (ч. 10). У розділі „При громадській роботі — Трентон" зазначається: „Правда, можна мати застереження проти деяких починів, які 11-ий Відділ (СУА) переводить спільно з іншими жіночими о р г а н і з а ціями Трентону... що постали як нездорове явище відокремлення від маси зорганізованого жіноцтва в ЗДА". І в іншому місці: „Ці „ліліпутні" організації неспроможні піднятись якогось більшого підприємства чи виступу, шукають піддержки відділів СУА для вияву якоїсь діяльности". Не буду тут наводити інших різко висловлених місць з того допису, бо не маю думки полемізувати на цю тему, а наводжу ці приклади лише для того, щоб показати, до яких наслідків приводять оті наші непорозуміння. Адже, беручи до уваги нашу розпорошеність, з а в а н т аженість працею, треба цінити кожну громадсько-настроєну одиницю, а тому краще було б до тих „ліліпутних" організацій пошукати громадського підходу і належно оцінити оте здорове прагнення єдности, бо фактично у зазначеному вище експерименті співпраці інші організації виявили себе і активнішими і діяльнішими.

Отже, концепція СУА зводиться до того, що він „радо відчиняє двері своєї організації для жінок доброї волі і для гуртків з доброю інтенцією", але не визнає ніякої консолідації. З першою половиною цього твердження не можна погодитись, бо вона є здорова і законна. Друга половина та інші подані тут думки невірні, і такими методами СУА не збільшить своїх рядів і не поєднає українського жіноцтва.

Підсумовуючи сказане, бачимо, що накреслюються ніби два шляхи до порозуміння чи поєднання. В усякому разі, якби бійшло до позитивних наслідків, чи то на базі СУА, чи створився б якоїсь нової форми альянс, що поєднав би по можливості всіх, треба підходити до цієї справи з великою чуйністю, свідомістю, зрозумінням і відповідальністю.

Перед зорганізованим жіноцтвом постає одно з найактуальніших завдань: праця над збереженням моральних і національних вартостей української родини, як одиниці, що видасть з себе сили у боротьбі проти большевицької тиранії. Тільки зорганізоване жіноцтво своєю чуйністю і турботою може допомогти українській матері в усіх трудних моментах виховання молодого покоління. І коли кожна родина відчує цю турботу і опіку, не потрібні будуть заходи щодо збільшення членства і нашого авторитету серед українського громадянства. На рідних землях зорганізоване жіноцтво характером і актуальністю своєї праці зуміло піднятись на таку височінь, що кожна жінка, селянка чи то інтеліґентна, вважала для себе за честь стати в ряди жіночих організацій.

Тепер ще одно питання: як же зреалізувати цю складну проблему щодо нашої єдности? Пора від слів переходити до діла. Ось переді мною січневе число „Нашого Життя". На своїй сторінці в цьому журналі СФУЖО (Світова Федерація Українських Жіночих Організацій) в статті „Підсумки 70-ліття" накреслює обов'язки зорганізованого жіноцтва щодо дальшої праці. В трьох досить великих уступах цієї статті говориться про поєднання жіночих організацій, про усунення всяких перешкод до цього поєднання, про „прагнення вийти з атмосфери громадської заїлости і нетерпимости" і багато інших здорових думок. Хапаюсь за цей факт і вважаю, що СФУЖО в даний момент повинно взяти в свої руки оперативне здійснення цих плянів, якщо централі існуючих організацій досі цієї справи не виконали. Практика показала, що такі завдання найкраще виконувати з верхів. Від щирого серця хочу побажати їй успіху.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Нюарк, Н. Дж.

Свято Державности

В особливому піднесеному настрої відзначувала українська громада в Нюарку роковини Самостійности Української Держави та Соборности - Злуки всіх українських земель в одноцільну суверенну республіку. Урочисті святкування великих Січневих Дат звеличало проголошення „Українського Дня" губернатором стейту Ню Джерзі, п. Робертом Б. Майнером, і посадником міста Нюарку, п. Левом Карліном. З цього приводу на будинку міської управи в неділю, дня 23-го січня цього року уперше в історії міста вивішено, поруч американського зоряного прапору, також і український національний прапор, який вручили посадникові міста на окремій авдиєнції представники української громади в дні свята Богоявлення Господнього. Такі ж прапори радісно та гордо лопотіли також і на будинках „Української Централі", „Чорноморської Січі", домівці ОбВУА та інших установ. У церквах відправлено торжественні Служби Божі в намірені українського народу. ОО. Пароxи у своїх проповідях підкреслили значення великих роковин та у теплих словах заохотили усіх парафіян заманіфестувати свої патріотичні почування масовою участю на святочній академії Самостійности та Соборности, яка відбулася цього ж самого дня у вечірніх годинах в залі „Української Централі". До численної участи у святі закликали також Український Центральний Комітет та Український Громадський Комітет Співпраці Організацій міста Нюарку, які створили окремий Діловий Комітет для підготови та організації величавого відзначення роковин празника української державности. В обличчі „22 січня", що став найвищим національним ідеалом і символом самостійности і соборности, за який вмирали і вмирають на полі слави і у казаматах, на шибеницях і в концтаборах найкращі сини і доньки українського народу, зникли усі розходження: полтавець і лемко, католик і православний, люди того, чи іншого політичного переконання злились в одну, українську громаду, яка одноушно прибула до просторої залі „Укр. Централі", виповнила її по береги й своєю масовою присутністю на святі Самостійности дала чи не найкращу відповідь на всі „непередрішенські" течії.

Академію започатковано відспіванням американського та українського гимнів і піснею „Живи Україно" у виконанні мішаного хору, під управою проф. Т. Каськова. Відпоручники СУМА і ОДУМ відчитали виїмки з історичних Універсалів Української Центральної Ради та Директорії Української Народної Республіки. Під час відчитування тих документів відпоручники Пласту стояли на стійці біля гербів усіх українських земель, що в композиції з державним та національним знаком — Тризубом на тлі карти України символізували українську суверенність та єдність. Пластунка п-на М. Пришляківна у народньому строї віддеклямувала поезію М. Гриви „Ми". Святочну промову виголосив мґр. Михайло Кушнір, а адвокат Іван Романишин відчитав привіти сенаторів Александра Смита і Кліффорда Кейса та конґресменів Роберта В. Кіна і Юґа Родіно та у своюму привіті ствердив, що незломний дух спротиву тиранії та невгаваюча боротьба українського народу за визволення збуджують загальний респект та дають реальні надії на те, що Україна в недалекій майбутності здобуде собі повну політичну самостійність. У зв'язку з своїм виступом конґресмен Родіно заповів Діловому Комітетові, що внесе до Конґресового Протоколу у Вашинґтоні відповідну інформацію про політичні аспірації українського народу, його боротьбу за суверенність та незалежність від окупантів.

З черги симпатичний ансамбль молодих бандуристів — учнів Українського Музичного Інституту виконав в'язанку історичних пісень, а п-ні Іванна Кононів з питомим для неї чуттям віддала увесь драматизм поезії О. Олеся „Вітри і бурі весняні". Чоловічий хор „Трембіта", під управою І. Городиського відспівав бадьорі стрілецькі та повстанські пісні при частинному акомпаніяменті квартету бандуристів (В. Юркевича) та при фортепіяновому супроводі п-ни О. Климівної. Могутнім „Не пора, не пора", що його від душі співали усі присутні, закінчено урочисті святкування української самостійности та соборности в Нюарку.

в. б.

Шікаґо, Ілл.

Братство св. Николая 106 Від. УНСоюзу

Річні Збори Братства відбулись в неділю, 16 січня ц. р. о год. 1:30 по полудні, в домі Відділів УНСоюзу, при 841 Норд Вестерн Евеню, Шикаґо, Ілл.

Зі звітів уступаючої Управи замітним бумо те, що минулі два роки Братство вело працю виключно для нової української школи св. Миколая, що повинно бути прикладом для других громадських організацій та союзових Відділів нашого міста.

Стан братської каси на день 1 січня 1955 р. був 4,072.62 дол., а членів з кінцем минулого року, Братство нараховувало 686 осіб.

В склад нової Управи на 1955 рік ввійшли слідуючі пп.: Василь Любас — предсідник, И. Коцовський — заст. предс., Г. Дацьків — фін. реф., М. Попель — касир, Волод. Івасютин — рекор. секр.

Контрольна Комісія: Андрій Косович, Іван Ґут, Мих. Гриньків.

Організатори: Петро Кикіш, Ст. Рібий.

Прапороносці. Іван Рібий, Ст. Рібий, П. Гошко — дверник.

Делегати до Ліґи АУП: Іван Ґут, В. Любас.

Ухвали: Коляда на школу св. Миколая — 25 дол.; членська вкладка до ЛАУП — 10 дол.; Народний Фонд — 25 дол.

На цьому річні Збори були закриті.

Вол. Івасютин
рекорд. секр.

ГОЛОС ЧИТАЧА

ПРО „ПРОБНИЙ КАМІНЬ"

Стаття „Пробний камінь" була надрукована в „Свободі" з дня 12-го січня 1955 р. До неї хочу додати кілька моїх заваг.

Кожний, хто платить даток до УКК, хоче знати, на що ті гроші йдуть і тому є так багато різних протестів, но, і з погрозами заперестати платити далі Національний Даток.

На мою думку, УКК не повинен давати жадних дотацій політичним організаціям. Кожна політична організація має своїх членів і ті повинні її забезпечити. Тоді не буде жадних причин, щоб свідомий українець перестав платити Національний Даток, і не буде говорень, що якась політична організація бере гроші від УКК і обертає їх по своїй вподобі. Ті гроші, що УКК має дати політичним організаціям, ліпше обернути на випуск книжок про Україну англійською мовою та порозсилати їх визначним американцям, і до всіх бібліотек по цілій Америці, а це, я думаю, дасть напевно більшу користь визвольній справі. Велика частина визначних американців мало знає про Україну і про її боротьбу за визволення. І такий американець, прочитавши правду про Україну, буде більше зацікавлений нашим народом і буде старатиметься, де буде треба її боронити.

На це повинні погодитися всі свідомі українці, без огляду на їх партійну приналежність.

Андрій Гнатів
Міннеаполіс, Мінн.

КНИЖКА И ЧАСОПИС — НАЙНЕОБХІДНІШІ РЕЧІ В ДОМІ КУЛЬТУРНОЇ РОДИНИ

Західньо-німецький президент підтримує на дусі берлінців

Берлін. — Президент Німецької Федеративної Республіки (Західньої Німеччини), проф. Теодор Гойсс прибув до Берліну, щоб відсвяткувати тут свої 71 роковини життя. В програмі його кількаденного перебування є участь у посвяченні відбудованого палацу Бель-Вю, призначеного на осідок президента, коли столицею об'єднаної Німеччини стане знову Берлін. Відвідини Гойсса — як коментують німецькі й чужинецькі часописи — мають злагідити настрій берлінців, озлоблених проти західньо-німецького уряду в Бонн за те, що йому буцімто не залежить на долі Берліну, що переживає постійну господарську кризу. Цей настрій використовує комуністична й соціялістична пропаґанда, закидаючи урядові Аденауера та особисто самому канцлерові, що його інтересує не об'єднання країни, а лише розвиток великого західньо-німецького промислу, особливо в надрейнському басейні.

Поліція шукає комуністичного посла, багатократного вбивника

Рим. — Італійська поліція шукає по цілому краю комуністичного посла до парляменту, Франческа Мораніно, оскарженого за різні злочини, включно з багатократним убивством. Італійська преса часто порушувала цю справу й публічно обвинувачувала цього комуністичного ватажка в тому, що він вночі 12 травня 1945 року, через два тижні після закінчення воєнних дій, вирізав, як керівник комуністичної партизанської частини, кількадесят полонених фашистів. Крім цього він нібито особисто вбив 5 партизанів, у тому числі одну жінку. Мораніно прикривався досі посольською недоторканістю. Тепер парляментарна більшість позбавила його і ще одного комуністичного посла недоторканости. Обидва десь скриваються.

Обидві партії відкинули плян пізніших номінаційних конвенцій

Вашингтон. — Провідники обох великих партій відкинули свої пляни відбувати партійні конвенції на початку вересня, бо це не погоджується з законами деяких стейтів. Стейт Огайо вимагає, щоб обидва кандидати на президента і віце-президента були затверджені до 23 серпня. Голова Демократичного Крайового Комітету Пол М. Ботлер заявив, що виборча президентська конвенція Демократичної партії почнеться наприкінці серпня, а республіканці плянують відбути свою конвенцію на початку цього ж місяця. Ці дати вказують на те, що виборча кампанія буде коротша, але не така коротка, як була б тоді, коли б виборчі конвенції відбувалися в вересні. Попередні виборчі конвенції відбувалися в липні для обох партій. Шикаґо і Филаделфія мають такі великі залі, що можуть вмістити 10,000 осіб, присутніх на конвенції кожної партії. Партійні провідники, здається, виберуть Шикаґо.

Засуджено першого комуніста за приналежність до партії

Шикаґо, Іллиной. — У Шикаґо засуджено першого комуніста за приналежність до комуністичної партії. Це є Клод М. Лайтфут, якого судили по закону Смита, що вимагає кари для того, хто належить до комуністичної партії і знає про цілі цієї організації. Якщо цей засуд буде затверджений вищими судовими інстанціями, то Лайтфут може дістати десять років тюрми і 10,000 долярів гривни. Досі суджено провідників комуністичної партії, але за іншим пунктом закону Смита, який карає за змову, що має на меті повалення демократичного уряду ЗДА. Пункт закону Смита, на основі якого засуджено Лайтфута, вважає за злочинця особу, яка належить до комуністичної партії, хоч добре знає, що ця організація має в своїй програмі насильну зміну теперішнього американського уряду. Як зізнають свідки, Лайтфут казав: „Якщо ми мусимо проливати кров, то таки будемо це робити". Затвердження засуду Лайтфута матиме велике значення, бо в такому разі можна буде карати кожного члена комуністичної партії, який належить до неї, знаючи про цілі цієї організації. Представник департаменту справедливости відмовився дати вияснення в цій справі.

● У Франції вода в ріках вже спала, втримуючись на дуже високому рівні ще тільки в Сені біля біста Руан, в гирлі Рони і в Гароні біля Бордо. Це останнє місто переживає тепер таку саму небезпеку повені, як її минулого тижня переживав Париж, що щасливо уникнув катастрофи.

НЕ ХОЧУТЬ ВІДСТУПИТИ БАЗИ НА ТУРБОМОТОРОВІ ЛІТАКИ

Вашингтон. — Секретар летунства Гаролд Е. Толботт заявив на Конґресовій Комісії Збройних Сил, що, внаслідок опозиції місцевих властей, Команда летунства не може знайти відповідного місця на базу для турбомоторових літаків. „Кожний боїться турбомоторових машин. Ми мали клопоти з Пам Бічі і не можемо дістати місця в стейті Ню Джерзі". Цю заяву склав Толботт у вудповідь на непорозуміння в зв'язку з базою в Треверсі Сити, Мічіґен. Конґресмен Чарлз Е. Беннет твердив, що про зміну місця летунської бази в стейті Мічіґен рішали політичні впливи. Але Толботт заявив, що це не правда, бо місцеві самоуправні власті всіми засобами борються проти того, щоб не мати в себе баз для турбомоторових літаків.

СЕНАТОРИ ПЕРЕДБАЧАЮТЬ СТАБІЛІЗАЦІЮ ЦІН НА КАВУ

Вашингтон. — Сенатська Банкова Підкомісія, яка виснювала причини підвищення цін на каву в минулому році, видала звіт в цій справі, в якому стверджується, що ціни на каву підносилися в минулому році не тільки внаслідок морозів, що навістили Бразилію, але також і тому, що нюйоркські гуртівники допустилися деяких „неправильностей" на біржі. Американські споживачі кави заплатили за каву на 293 мільйони долярів більше внаслідок подорожчання цін на каву в минулому році, від січня до серпня. Внаслідок морозів у Бразилії зменшилися запаси кави в цій країні, але біржеві спекуляції спричинилися до того, що ціна на каву піднеслася далеко більше, ніж цього вимагав попит на цей продукт. Сенатська Банкова Підкомісія висловлює переконання, що в цьому році і в найближчих роках не повинно бути підвишки цін на каву, бо Бразилія має великі її запаси. Теперішні ціни на каву можуть піднестися тільки в тому випадку, коли якась стихійна катастрофа зменшить врожай кави в Бразилії. Можлива навіть мала знижка цін на каву, згідно з передбаченнями сенаторів. Сенатор Пол Г. Даґлес заявив, що він внесе законопроєкт про те, щоб ціни на каву були контрольовані державою, щоб не допустити до нових спекуляцій, як це було вліті минулого року на торговельній біржі.

Вступайте в члени Українського Народного Союзу!

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ДІТРОЙТ, МІШ. — Б-во св. о. Николая відд. 175 повідомляє своїх членів, що на річних загальних зборах вибрано слідуючу нову управу: С. Пелех, предс.; Г. Гарбар, заст.; П. Павлик, рек. секр.; І. Іванчук, фін. секр.; В. Білинський, кас., до контрольної комісії: Л. Футала, Я. Буляк, С. Кльос; делеґати до У.Н.Д. В. Футала, Ф. Демко, Г. Гарбар; делеґати до У.К.К.: І. Іванчук, Л. Кльос; надзирателі хворих: С. Липка, Л. Кльос.

ШИКАҐО, ІЛЛ. — Управа Т-ва ім. Д. Вітовського відд. 301 повідомляє, що **річні збори** відбудуться в неділю, 6-го лютого 1955 р., в залі при церкві св. Володимира при 2238 W. Cortez, о год. 12:30 в полудне. Буде вибір президії і прийняття протоколу останніх зборів; звіт Управи й контр. комісії; уділення абсолюторії уступаючій Управі; вибір Управи на 1955 р.; намічення діяльности на 1955 р. та вільні внески. Проситься членів прибути. — Управа.

ДЕНВЕР, КОЛ. — Відд. 226 ім. Л. Українки повідомляє, що на річних зборах дня 5. грудня 1954 р., вибраний уряд на 1955 рік: М. Зенюк, предс.; І. Тимкович, заст.; М. Рущицький, фін. секр.; А. Синицька-Загостинець, заст.; В. Нагірняк, кас.; контрольна комісія: К. Левченко, д-р Б. Вавращук і А. Звайзен. Збори членів відбуватимуться в домі під ч. 3948 Vallejo St. — Управа.

БАЙОН, Н. ДЖ. — Б-во св. Арх. Михаїла відд. 213 повідомляє всіх своїх членів, що річні збори відбулися 11. січня 1955 р., і зістав перевибраний уряд на рік 1955: В. Салій, предс.; Г. Антош, заст.; М. Данько, кас.; А. Басараб, секр.; Н. Маньків, заст.; контрольна комісія: В. Савран, И. Бойко; надзирателі хворих: С. Готра і Д. Лаба. Чергові збори відбудуться 8-го лютого 1955 р., о год. 7-ій веч., в У. Н. Домі, 35 Вест 19 вул. Проситься всіх членів прибути, бо є важна справа якої остаточно не вирішено на річних зборах. Довгуючих членів проситься вирівняти свої довги і принести на збори бо секр. не може ходити по домах за вкладками.

ПОЙНҐСТАВН, О.—Відділ 140 подає до відома, що вибрано такий новий уряд на 1955 р.: М. Терлецький, предс.; В. Терлецький, заст.; І. Кравець, секр. і кас.; С. Яворський, заст. Збори відбуватимуться в другу неділю по першім в церковній залі, 526 Вест Раси Еве.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Т-во Дарахівщина відд. 275 повідомляє своїх членів, що на річних зборах вибрано уряд на рік 1955: І. Сосульський, предс.; І. Микула, заст.; Н. Манорек, фін. секр.-кас.; В. Юрків, рек. секр.; контрольори: І. Щупляк і П. Палка. Збори будуть відбуватися, друга субота в місяці в церковній залі. Довгуючих членів проситься вирівняти свої залеглости. — В. Юрків.

Посмертні Згадки

ЙОСИП ЯНІТСЬКИЙ, член відділу 20 УНСоюзу в Гемтремк, Міш., упокоївся 25-го грудня 1954 р., в 72 році життя. Покійний родився 1882 р. Полишив дружину Антонію, двох синів Андрія, Николу та 6 дочок: Валерію, Марію, Павліну, Ольгу, Розалію та Гелену. Похорон відбувся 28. грудня при участи Рідні, Членів і Знайомих. Відпроваджено Покійного на St. Thomas цвинтар в Анн Арбор, Міш. — В. И. П.!

А. Триш, секр.

ЙОСИФ ЗАРІЦЬКИЙ, член Т-ва Укр. Нар. Дому відділ 316 УНСоюзу в Рачестер, Н. И., помер 5-го січня 1955 р., проживши 66 р. Походив зі села Зубів, пов. Теребовля, Зах. Україна. До УНСоюзу вступив 1923 р. Полишив в смутку дружину Павліну, 4 синів: Івана, Володимира, Михайла, Василя і дочку Поліну, 4-ох внуків і 3 невістки. Був щирим громадянином і жертводавцем. Поховано при великій участи Родини, Членів Т-ва і Знайомих Товаришів Рачестерської Громади. Похорон відбувся 10-го січня 1955 р., з погребового заведення до укр. церкви св. Йосафата, а відтак на цвинтар Holy Sepulchre. — В. И. П.!

В. Гуринський, секр.

† В першу річницю смерти
бл. п. **РОМАНА ГАРАСИМОВА**
бувшого службовця Українського Союзу Кооператив у Стрию
відбудеться
ЗАУПОКІЙНА СЛУЖБА БОЖА З ПАНАХИДОЮ
В СУБОТУ, 5-го ЛЮТОГО 1955 Р., о год. 7:30
в церкві св. Юра в Ню Йорку
про що Рідню і Знайомих повідомляє
ДРУЖИНА — дочки і зяті.

КУПУЙТЕ В ПІДПРИЄМСТВАХ, ЩО ОГОЛОШУЮТЬСЯ „В СВОБОДІ"

ТАРЗАН, ч. 3404. Раптове ос лаблення

Коли вартівник з поспіхом прибіг, мавполюдина в шаленій очайдушності кинулася, щоб звільнитися від шнурів.

Коли бандит з дикою силою, приголомшливо вдарив Тарзана, щоб його приборкати, мавполюдина напружилась, щоб звільнитися.

В той час, як удари раз-по-раз спадали на вкрите синяками тіло мавполюдини, вона змагалася з шнурами. Вона почувала себе щораз слабшою.